

AMINTIRI DE LA REVOLUȚIE

ALICE MEZINCESCU, CARMEN MEZINCESCU

Keywords: Radu Grigorovici, memories, impressions, Revolution.

Remembrance of the Revolution

*(Abstract)**

There are memories narrated in the article – snippets, moments, impressions, sequences from an extended on many years (more than 2 decades) about the academician Radu Grigorovici: that house so atypical for the Bucharest from that period (and also from now), the conversations, the meetings and, especially the typical atmosphere. Another recurrent memory is that of the birthday parties, but the most powerful impression is that from the Revolutions days. The teacher Radu Grigorovici was a very wise and balanced man, proud and kind in a way which, in the contemporary hysteria, may look almost as an alien.

Poate cel mai greu de „negociat” (controlat/explicat/articulat) în ordonarea fragmentelor care ne vin în minte e senzația că te întorci în(spre) niște timpuri, o perioadă deja desuetă, pierdută definitiv în minunata lume nouă, grăbită și multi-mediatică de azi. E pe undeva aproape imposibil să îți mai imaginezi oaza tihnită și primitoare care a fost pentru noi în copilărie – și ceva vreme după aceea –, casa din curbura străzii Comandor Eugen Botez, cu grădina ei hiper-îngrijită și debordând

* Traducere: Ana-Gabriela Drahta.

de flori (pe care le invidiam mult pe atunci, comparându-le cu haosul încropit în propria noastră curte din Andrei Mureșanu) – și, mai ales, prin tot ceea ce reprezenta; o lume, un fel de a fi și a privi și a te raporta la ce te înconjoară în mare parte dusă și în flagrantă opoziție cu cea care predomina în rest. E adevărat, noi am fost destul de norocoase, crescând pe undeva ferite de multe dintre „adevărurile” urâte, meschine ori înspăimântătoare ale comunismului optzecist autohton; nu neapărat în sensul unei ficțiuni edulcorate, ci, mai curând, în cel al eforturilor de a ne proteja cât mai mult posibil de colțurile și ascuțișurile cele mai periculoase ale acelor timpuri, simțite (intuite) totuși în schisma dintre discursurile și discuțiile adulte de acasă și cele destinate exteriorului. Dar astea sunt chestiuni internalizate și, cumva, automatizate în acele vremuri mai curând decât percepute sau explicate ca atare. Ce încercăm să conturăm e sentimentul privilegiului de a fi parte, fie și periferic (copii fiind), din acea lume, de a fi acceptate (băgate în seamă?) ne-a apărut mai degrabă retrospectiv, la acea vreme delicatetea și normalitatea ei fiind percepute, în mare parte, drept firești și reprezentative.

Lăsând deoparte asemenea considerații, rămân amintirile – frânturi, momente, impresii, secvențe dintr-o interacțiune întinsă pe mulți ani (mai bine de două decenii) despre casa aceea atât de atipică pentru Bucureștiul de atunci (și, deopotrivă, de acum), conversațiile, întâlnirile și, în special, atmosfera de acolo. Și, firesc, în centrul lor, e cel mai adesea silueta elongată și figura impunătoare – mai ales de la „înălțimile” noastre de atunci – a profesorului Radu Grigorovici. „Domn Profesor”, cum ne învățasem să-i spunem pe atunci și cum nu ne-am dezobișnuit niciodată să-l numim, fie și în gând. Fața subțire și prelungă, cu trăsături extrem de dur și clar conturate, ochii penetranți și maniera precisă cu care te angaja sau includea într-o discuție, oricare ar fi fost aceea. Pentru Alice, curioasă și neliniștită din fire de când a învățat să umble, asta înseamnă mai ales explicațiile despre obiecte casnice mai mult sau mai puțin obișnuite ori amenajarea grădinii; pentru Carmen, mai „telectuală de mică, sunt cărțile (nenumărate, ubicue) și felul degajat de a vorbi despre ele, răspunzând întrebărilor cu siguranță copilărești/tembele pe care azi nu și le mai amintește (dar și le poate imagina). Amândurora ne-a rămas în memorie fundamental drept modelul cărturarului – Doamne, cât de străin și demodat a ajuns să sune și cuvântul acesta, ca să nu mai spunem despre noțiunea pe care o denumește! – autentic, acela a cărui curiozitate rămâne vie și neostoită până la sfârșit, făcându-l mereu dornic și deschis să afle, învețe, descopere lucruri (și lumi noi). Exemplul cel mai la îndemână fiind al revistei (o cărămidă în toată regula, dar frumos colorată și pe hârtie tare și lucioasă – chestie rară la vremea aceea) japoneze pe care am văzut-o într-o vizită de demult pe o măsuță din hol; nedumeririi noastre cu privire la prezența și rostul ei acolo i s-a răspuns că Domn Profesor s-a gândit să învețe japoneza (avea deja peste 70 de ani!) și că acum se descurcă suficient cât să citească publicația cu pricina...

O altă amintire recurentă este cea a petrecerilor date cu prilejul zilei de naștere – aglomerări (cel puțin din micro-perspectiva noastră de atunci) de adulți serioși care vorbeau și se comportau, însă, mult mai cuminte, calm și civilizată decât standardul pe care aveam să-l descoperim ani mai târziu.

Dar poate cea mai puternică impresie este cea din zilele Revoluției. Tata plecase spre Piața Universității la prânz, pe 21 decembrie, ca „să arunce o privire” și deja se făcuse după-amiaza și el nu se mai întorcea. Între timp „revoluția” (atunci poate fără ghilimele) a venit la televiziune și un grup mare de oameni au trecut pe Pangratti, strada spre care dădea curtea casei noastre, chitiți să ia cu asalt clădirea TVR. Mama se îngrijorase de lipsa tatălui, se întreba deja dacă să se ducă să îl caute prin spitale și pe la morgi; drept care, ca de obicei, l-a sunat pe Domn Profesor ca să îi ceară sfatul; începuse deja să se tragă la noi pe stradă, așa că s-a hotărât mutarea temporară; mama a luat-o pe Alice de mână (Carmen era bine mersi în tabără de șah, în munți, lângă... Târgoviște) și au pornit spre Floreasca, spre casa domnului Grigorovici, unde mama a abandonat-o temporar pe Alice și a plecat în căutarea tatălui; Alice, care avea pe atunci 7 ani, a fost foarte fericită pentru că i s-a dat compot de vișine bulgăresc – un borcan de vreo 750g și o lingură! – fără a i impune restricții cu privire la cât s-ar cuveni să mănânce din el... În zilele acelea a fascinat-o camera de lucru a profesorului, cu o carte viu colorată cu poze despre Japonia pe birou și multe discuri de muzică simfonică; plus pianul de jos din sufragerie; și, deopotrivă, imaginile vii și bogate ale nopții – gloanțe trecând razant pe cer, trasoare văzute din podul casei... Apoi vacanța s-a întrerupt, tata a revenit (parcă) pe 24 decembrie, cu două pungi de 1 leu de zarzavat de supă și mere de la aprozarul din capătul lui Andrei Mureșanu și țigări Snagov, vesel și nesuflând un cuvânt (copiilor) despre ce se întâmplase. Mai târziu ne-am întors acasă pentru că vecinul căruia îi lăsase mama vorbă să ne anunțe în caz că se întoarce tata ne-a sunat să ne spună că armata (care era cu noi) vrea să ne spargă casa, crezând că în ea se ascund eluzivii teroriști...

L-am văzut mereu pe profesorul Grigorovici ca pe un om foarte înțelept și echilibrat, demn și delicat într-un fel care în isteria contemporană pare aproape extraterestru. Poate cea mai reprezentativă scurtă istorie în acest sens e cea, spusă molcom și fără emfază, despre ziua din 1950 în care a fost anunțat că a murit tatăl lui, în penitenciarul Văcărești (unde îl închisese comuniștii), iar el s-a dus acolo pentru a semna hârtiile trebuincioase, apoi s-a îmbrăcat și s-a dus la universitate să-și țină cursul... Una dintre ultimele amintiri clare, căci în ultimii ani de viață întâlnirile s-au rărit și scurtat, este cea de la petrecerea dată când Domn Profesor a

împlinit 90 de ani, în 2001. Carmen a venit cu tata și de atunci datează ultima fotografie cu el (în viață) pe care o are. Așa cum Alice, care a pornit pe drumurile străinătății prin a doua jumătate a anilor 2000, o să își amintească mereu cât s-a bucurat domnul Grigorovici de felicitarea de ziua lui și de Crăciun pe care i-a trimis-o în 2007, anul dinainte să se ducă dintre noi.

Până la urmă cea mai tristă parte pentru noi e că lumea aceasta, delicată, aleasă, așezată, pe care am avut șansa s-o cunoaștem și împărtășim, e – ca și tata și destui dintre oamenii pe care i-am întâlnit și iubit acolo – în mare parte (doar) o amintire. Vie pentru noi și încă plină de învățăminte despre cum să fii și ființezi, dar fundamental apusă, pierdută, înlocuită de alte moravuri/glasuri/încăperi. Care nu știm dacă au ceva bun/demn de urmat să ne învețe ori arate.